

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

ЗА РАДЯНСЬКІ ЗА КАДРИ

Орган, парткому, комітету ЛКСМУ, профкому та ректорату
Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка

Вивчай
штучну
мову
ІДО

№ 22 (459)

12 квітня 1958 р.

Рік видання 30-й

Ціна 15 коп.

М. ГАПОНЕНКО

ІДО — УДОСКОНАЛЕНЕ
ЕСПЕРАНТО

Поряд із вивченням живих сучасних мов для розвитку мирних відносин між народами світу, для обміну науковою, технічною, спортивною і т. п. інформаціями, в наш час велике значення набуває використання штучних (вигаданих і опранцюваних окремими авторами) допоміжних міжнародних мов.

Якщо глибоке опанування якоїсь із сучасних живих розмовних мов вимагає кількох років напруженої роботи і щодennих вправ, граматику штучної міжнародної мови можна вивчити за один-два дні, а за тиждень-два можна засвоїти таку кількість слів і зворотів, яка дасть змогу досить вільно листуватися і навіть підтримувати нескладну розмову на побутову або науково-популярну тему.

Ми не рекомендуємо, звичайно, нашій молоді обмежуватися вивченням лише якоїсь однієї штучної міжнародної мови і не вивчати сучасних живих мов. Той, хто не знає жодної романської чи германської мови, наштовхнеться на великі труднощі в засвоєнні лексики (словникового складу) кожної з допоміжних інтернаціональних мов. Усі ці мови складено на основі західно-європейських мов (переважно романських та германських, з обмеженим використанням також слов'янських мов, латинської і грецької). Це пояснюється історичними умовами виникнення цих мов у країнах багатомовної Європи.

В країнах Близького та Далекого Сходу довгий час не було потреби використовувати якусь штучну міжнародну мову, бо там для міжнародного спілкування вживалися такі мови з давніми літературними

традиціями, як арабська, фарсійська (перська), санскрит (староіндійська), китайська, почасти японська та малайська (Індонезія) мови.

В Індії та Пакистані, які протягом довгого часу перебувають під колоніальним утиском Великобрітанії, англійська мова є й до цього часу зберігає значення міжнародної та міжплеменної мови поряд із мовою хінді (хіндустані).

Значна поширеність таких мов, як сучасна англійська (Англія, Канада, США, Південно-Африканський Союз, Австралія, Нова Зеландія та інші країни) обумовила можливість використання лексики та граматичної будови європейських мов для створення допоміжних міжнародних мов.

Із мовознавчого погляду, всі мови світу рівноцінні: всіма мовами можна висловити які завгодно наші думки та почуття. Для цього треба лише добре знати кожну мову. Всі мови можуть бути засобом спілкування (комунікації) в людському суспільстві.

Відомо, що за останні 40 років дуже зросло міжнародне значення російської мови і не лише в країнах народної демократії, але й в цілому світі. Зрозуміло, що дальші успіхи в справі побудови комунізму в СРСР, розвиток нашої культури ще більше привертають увагу народів всього світу до вивчення російської мови. Проте, для великої справи мирну в усюму світі, для мирного співіснування і співробітництва різних народів і держав цього ще не досить. Знання мов є могутнім засяряддям дружби народів, їх взаєморозуміння і зближення. Наша молодь повинна з усією наполегливістю і завзяттям вивчати іноземні мови.

Як показує сама назва брошури, тут йдеТЬся про одну з допоміжних (тобто таку, що використовують поряд з іншими нештучними) мов, призначення якої — служити допоміжним засобом спілкування для представників різних сучасних мов (насамперед, у галузі листування).

Цією міжнародною мовою вже написано і поширено чимало книжок і журналів. Штучна міжнародна мова завжди має одну перевагу перед кожною натуральною (історичною, нештучною) мовою: в граматиці штучної мови існують лише короткі правила (на двох-трьох сторінках) і нема ніяких винятків. Труднощі вивчення такої мови полягають лише в засвоєнні лексики. Але для всіх тих, хто вже знайомий з лексикою європейських мов, усі ці труднощі не існують.

Ми далекі від думки про те, що в недалекому майбутньому людство відмовиться від своїх успадкованих від предків мов і почне виключно вживати якусь штучну міжнародну мову. Але немає сумніву в тому, що дальший розвиток мирних відносин між народами світу приведе до необхідності ще ширше вживати поряд з цими успадкованими і вигадані (штучні) міжнародні мови, се-

ред яких буде і есперанто (в різних його формах).

В післявоєнні роки в нашому університеті працює гурток по вивченю реформ-есперанто (Ідо) під керівництвом М. А. Гапоненка, а з минулого року почав працювати та-коож семінар з проблем автоматичного перекладу. Незважаючи на цікавість наших слухачів до практичних і теоретичних питань, пов'язаних з вивченням штучних міжнародних мов, у нас до останнього часу не було підручників, посібників і словників для студіювання цих питань (старі видання тепер малодоступні для наших читачів).

Ідучи назустріч учасникам наших гуртків і семінарів, ми публікуємо цей перший посібник з допоміжною міжнародною мовою.

Велику допомогу М. А. Гапоненку цінними порадами та численними матеріалами подав Б. Ааронов. Крім того, М. А. Гапоненку допомогли в складанні цього короткого посібника аспіранти філологічного факультету університету В. В. Коптілов та Г. І. Нікулін.

Сподіваємося, що цей посібник виявиться корисним для широких кіл нашої студентської молоді.

Професор А. БІЛЕЦЬКИЙ.

Paco, Amikeso, e Kunlaboro inter omna Populi esas nia superiora skopo!

З історії допоміжної міжнародної мови

Міжнародна допоміжна мова може бути важливим і дійовим знаряддям для здійснення інтернаціональних зв'язків трудящих, для зміцнення постійного миру і дружби між народами, які живуть не тільки в однакових, але й в різних суспільно-економічних умовах. Саме ця здатність — бути одним із знарядь в боротьбі за розв'язання найважливішої проблеми сучасності, за перемогу принципу мирного співіснування та економічного змагання країн тaborів соціалізму і капіталізму викликає велику зацікавленість та все зростаючу увагу до штучних мов з боку світової громадськості.

Перед різними громадськими, професійними, політичними і науковими організаціями постає питання про використання міжнародної мови на конференціях, зустрічах та в міжнародних органах преси; наукові організації розглядають питання щодо використання міжнародних мов-кодів для безпосередньої наукової інформації, про встановлення міжнародної термінології та про застосування простої штучної мови в галузі кібернетичного методу перекладів з одних мов на інші; нарешті, багато тисяч людей доброї волі прагнуть до вивчення легкої міжнародної допоміжної мови з метою встановлення інтернаціональних дружніх контактів.

З давніх-давен людство мріяло про загальну мову, яка була б зрозумілою всім. Після чотирьох століть активних шукань, виникнення та загибелі кількох сот проектів міжнародних мов люди зрозуміли, що так звані філософські, апріорні (видумані, не звязані з живими) мови, як і самі національні мови, не можуть бути міжнародними. Такою мовою може бути лише штучна мова, заснована на мовних елементах, загальних для більшості мов всесвіту. При цьому така мова може бути тільки допоміжною, поруч з багатою різноманітністю споконвіку існуючих і невимірюваних народних мов.

Над проблемою створення штучної міжнародної мови працювали великі філософи і вчені. Лейбніц, Декарт та інші нама-

гались створити власну штучну мову. Але лише в кінці XIX століття, після відмови від апріорних проектів та з переходом до принципу побудування міжнародної мови на базі живих мов, проблема створення міжнаціональної мови набирає більш практичного характеру.

В 1880 році прелат Шлейер створив штучну мову «Воляпюк» (від англійського world speak), яка на протязі 7 років завоювала симпатії багатьох прихильників. Але це, надто штучну та важку для засвоєння мову, через надуманість її структури та спотворення лексичних одиниць, взятих з живих мов, витиснула нова, більш досконала систему.

Варшавський лікар Л. Заменгоф в 1887 році опублікував свій проект мови «Есперанто» (той, що сподівається), заснований в більшості на міжнародній лексиці та надзвичайно простій штучній граматиці. Система «Есперанто» швидко завоювала численних прихильників в усіх країнах світу і стала легким засобом для інтернаціонального листування, туризму та різних галузей міжнародної інформації.

Проте, система мови Есперанто, як і Воляпюк, мала важливий недолік. Кожна з цих мов була створена творчим натхненням однієї людини з властивими їй індивідуальними недоліками; вони не були продуктом кваліфікованого лінгвістичного колективу.

Л. Заменгоф сам розумів, що система Есперанто ще недосконала і не вільна від індивідуальних властивостей винахідника. Посилаючись на висновки з практичного використання мови та свій досвід, кваліфіковані есперантисти та філологи вимагали деяких покращень, реформ і вдосконалень в структурі Есперанто. Використовуючи конструктивні пропозиції, Л. Заменгоф вперто працював над вдосконаленням своєї системи і створив проект відповідних реформ. Але енергійні керівники Еспо-руху та ряду еспо-видавництв, а під їх впливом і передплатники журналів і газет, схилили автора до відмовлення від реформ та шукання теоретичної формули для виправдання недоліків в системі Есперанто. Така формула була створена. Якщо мовою Есперанто користуються та розмовляють сотні людей, то це — жива мова; таким чином, створена Л. Заменгофом штучна граматична система й лексичний фонд — є недоторканий фундамент (*«Netussebla Fundamento»*), незважаючи на наявність в ньому нелогічних явищ, недоліків, навіть і помилок. Отже, Есперанто, як будь-яка жива мова, змінюватиметься лише поступово на протязі життя багатьох поколінь.

Так в Есперанто—Fundamento і залишились недоліки, яких спочатку прагнув позбутись і сам автор, а саме: непрактичний алфавіт з надлітерними знаками, що утруднює друкування і телеграфування; не до кінця логічний словотвір; надто обмежена граматика; не до кінця розроблена інтернаціоналізація словника; в мові ще надто багато так званих «волялюкізмів», тобто цілої системи штучних апріорних слів, яких немає в жодній живій мові світу.

Фундаментальному Есперанто бракує точності і витриманої до кінця логічності, обов'язкових для штучної допоміжної мови при застосуванні для потреб науки і техніки. Так, «дoba» і «день» — tago, тоді як ці поняття різні; замість міжнародного «balon» — м'яч, на Есперанто «pilko» і т. п. Негнучкість граматичних правил веде до подвійного тлумачення слів і речень. Відомий філолог Н. Юшманові налічував 100 великих дефектів в Фундаменто-Есперанто.

Беручи до уваги розповсюдження багатьох систем штучних мов та їх недоліки і вважаючи, що створення максимально логічної штучної мови може бути продуктом колективної наукової праці, відомі філологи та вчені інших галузей науки ще на початку ХХ століття створили спеціальну «Делегацію для введення єдиної міжнародної допоміжної мови» під керівництвом відомого вченого, фізика Вільгельма Оствальда. В лінгвістичний комітет цієї делегації входили такі відомі вчені, як Леон Кутюра — філософ (Франція), проф. Бодуен-де-Куртене (Росія), проф. Оствальд (Німеччина), Бофрон (Франція), О. Йесперсен (Данія) та інші.

Делегація працювала з 1901 по 1907 рік. В жовтні 1907 р. в Парижі відбулися заключні засідання комітету Делегації для прийняття рішення по рекомендації єдиної міжнародної мови. Рішенням комітету за основу такої мови був схвалений проект штучної мови Есперанто з умовою здійснення в ньому реформ і виправлення недоліків. Проект таких виправлень склав есперантіст Бофрон, який врахував і ті реформи, що висував раніше сам Л. Заменгоф. Але керівники розповсюджених еспо-організацій категорично відмовились від співробітництва з Делегацією та від рекомендованих нею вдосконалень і реформ. Вони знов підтвердили свій лозунг «недоторканості «живої» мови Есперанто» і його Фундамента, створеного Л. Заменгофом. Цей лозунг у різних варіантах існував до останнього часу.

Так в надрах єдиної системи Есперанто відбулось розшарування на «фундаменталістів» та «прогресистів», яке існує і те-

пер. Поруч із догматичною системою «Fundamenta-Esperanto», яка є продуктом індивідуального, хоч і геніального винаходу, функціонує «Progresiv-Esperanto», або, як її називають, «Reform-Esperanto» (IDO) — продукт колективних наукових зусиль.

В наш час, крім Esperanto в обох варіантах, існують і використовуються для інтернаціонального зв'язку також і інші системи Міжнародних штучних мов, наприклад, Інтерлінга (Interlingua), Окциденталь (Occidental) та інші, які поширені в Америці та Західній Європі.

До цього часу всі намагання координувати та об'єднати їх лінгвістично-наукову та практичну роботу зазнають невдачі. Друзі міжнародних допоміжних мов в Радянському Союзі повинні і в цій галузі наукової та суспільної діяльності бути носіями передових, прогресивних прагнень людства і очолити боротьбу за об'єднання зусиль з метою створення єдиної міжнародної допоміжної мови та її використання для боротьби за мир та співробітництво в усьому світі.

Укладачі посібника сподіваються, що нарешті в наш час різні течії штучних мов зіллються в єдиний монолітний інтернаціональний потік.

КОРОТКА ГРАМАТИКА

IDO (ESPERANTO — REFORMAT)

Алфавіт. Alfabeto

Надлітерні значки відсутні; літери вимовляються — як пишуться. Звуки «ш», «ч», «кв», «кс», «гз», характерні для деяких національних мов, передаються або комбінацією двох літер, напр. sh, ch, qu, або однією літерою, напр., x. Аа [широке рос. «а»]; Вв [б]; Сс [ц]; Чч, чч [ч]; Дд [д]; Ее [е]; Ff [ф]; Gg [твірде «г»]; Нн [м'яке придвижове «х»]; Іі [середнє між і та и]; Јј [ж]; Кк [к]; Лл [л]; Мм [м]; Нн [н]; Оо [օ]; Պպ [پ]; Qu, qu [середній звук між «кв» і «ку»]; Rr [р]; Ss [с]; Sh, sh [ш]; Tt [т]; Uu [ү]; Vv [в]; Ww [коротке «у»]; Xx [«кс» або «гз», такі як в Alexandre, Examen]; Yy [й]; Zz [з].

Наголос. Acento

Наголос завжди на передостанньому складі слів: dómō — дім; téátro — театр; stúlo — стілець; studento. Сполуки io, ou утворюють один склад і наголос відповідно переноситься: lÍnguo — мова; sekretáriо — секретар. Комбінації au, eu вимовляються з наголосом на «а», «е»: láuro — лавр; néutra — нейтральний. В інфінітивах наголос на останньому складі: sidár — сидіти; vidár — бачити.

Іменник. Substantivo

У іменників (Substantivi) граматичного роду нема: pacó — мир; tero — земля; agro — поле. Закінчення однини — o, множини — i: kamarado — товариш, suceso — успіх, kamaradi, sucesi. Якщо іменник не може мати ознаки — i, множина передається за допомогою резервного артикля le: le x e le y — ікси та ігреки. Le вживається і з іншими частинами мови.

Існує лише два відмінка: Називний—Nominativo та Знахідний—Akuzativo. Akuzativo має закінчення — n, яке вживається лише тоді, коли прямий додаток міститься перед присудком: Ni bezonas la pacó (-n не потрібне); La pacon ni bezonas.— Нам потрібний мир.

Зміст інших відмінків передається за допомогою прийменників, Prepozicioni: Родовий, Genitivo — за доп. di; Давальний, Dativ — a, ad; Орудний, Ablativo — da (зроблено людиною), per (зроблено чимсь) та інші за змістом.

Вживається лише означений артикль. Artiklo — la: La rozi esas bela — Рожі — чудові (їх відома, постійна якість); La domo esas granda — Цей (відомий) дім великий. Перед власними іменами артикль не вживається: Ukraina, Kiev, Shevchenko.

Прикметник. Adjektivo

Прикметник (Adjektivo) завжди закінчується на -a, не змінюється у множині й не приймає закінчення знахідного відмінка — n: Kara amíko! — Любой друг!, Kara amíki! — Люби друзі; Reda flago, Reda flagi; Reda flagon me vidas — Я бачу червоний прапор.

Ступені порівняння, Gradi di komparo. Вищий ступінь — Comparativo: за допомогою plu — більш, min — менш; найвищий ступінь — Superlativo: за допомогою maxim — найбільш, minim — найменш, напр.: Bona kanto — хороша пісня; Plu bona kanto — краща пісня, Maxim bona kanto — найкраща пісня; Habila sportisto — спритний спортсмен, min habila sportisto — менш спритний спортсмен, minim habila sportisto — найменш спритний спортсмен.

Для порівняння вживаються сполучники: kam — ніж; tam... kam — такий... як: Nia urbo es plu granda kam via urbo — Наше місто більше, ніж ваше; El esas tam yuna kam il.— Вона така ж молода, як і він.

Прикметники не відмінюються.

ЗРАЗОК ВЖИВАННЯ ІМЕННИКІВ І ПРИКМЕТНИКІВ ДЛЯ ПЕРЕДАЧІ ЗМІСТУ ВІДМІНКІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Одина. Singulare

Називний відм.: Хороший студент. Мирна праця. — Bona studento. Pacala labore.

Родовий » : Хорошого студента. Мирної праці. — Di bona studento. Di pacala labore.

Давальний » : Хорошому студенту. Мирній праці. — A bona studento. A pacala labore.

Знахідний » : Хорошого студента. Мирну працю. — Bona studento(n). Pacala labore(n).

- Орудний   x : Хорошим студентом. Мирною працею.— Da bona studento. Per pacala labore.
- Місцевий   x : За допомогою різних прийменників. En domo di repozo — В будинку відпочинку; Ni parolis pri sateliti — Ми розмовляли про супутників.

Множина. Pluralo

Наз.: Bona studenti. Pacala stati — мирні держави.

Род.: Di bona studenti. Di pacala stati.

Дав.: A bona studenti. A pacala stati.

Знах.: Bona studenti(n). Pacala stati(n).

Оруд.: Da bona studenti. Per pacala stati.

Місц.: Por bona studenti. Pri pacala stati. En domi di repozo и т. д.

Прислівники. Adverbii.

Закінчуються завжди на -e: bone — добре, rapide — швидко, somere — літом, влітку.

Ступені порівняння такі ж, як і у прикметників: plu forte — сильніше, min forte — слабкіше, maxim forte — найсильніше, minim forte — найслабкіше.

Вживання також непохідні прислівники, originala adverbii: forsani — можливо, ja — вже, jus — тільки що, щойно; kom — як (Il parolis kom gerrepräsentanto — Він говорив як представник); quaze — як, подібно до (Il parolis quaze poeto — Він говорив, як поет); mem — навіть; nun — тепер; nigr — лише; olim — колись, раніш; quik — в ту ж мить; sat — доволі, та інші.

Займенники. Pronomi.

Особові. Personalia: me — я, tu — ти, vu — ви, il(u) — він, el(u) — вона, ol(u) — воно, lu — для всіх родів; ni — ми, vi — ви, ili — вони (чол.), eli — вони (жін.), oli — вони (сер.), li — вони, для всіх родів; on — безособовий зайд. (on dicas — кажуть, on kantas — співають); su — зворотний зайд. для 3-ої особи (ei, il lavas su — вона, він умивається), для 1 та 2 особи зайд. повторюється (me ludas me, tu ludas tu і т. д.).

Присвійні займенники. Possedala. Утворюються за допомогою прикметникового закінчення -a: mea, tua, vua, ilua, elua, lua; nia, via, ilia, elia, olia, lia; sua.

Коли відсутній іменник, вживанняться множина: Mea farbi es plu bela kam vui (= le vua) — Мої фарби красивіші, ніж ваші.

Вказівні займенники. Demonstrala. Ca — цей, ця, це, ці: ca domo, homino, fenestro — цей дім, ця жінка, це вікно; ca domi —

ці будинки. Ta — той, ta, te, ti — ta domo, homino, fenestro, domi — той будинок, та жінка, те вікно, ті будинки. Можна утворювати іменникові форми, які вживаються самостійно: co — це, to — те; ci — ці, ti — ті: Co esas (або es) autobuso e to es traçvoyoy; ca libri es nova e ta libri es olda, me prenos ci. Ці книжки нові, а ті книжки старі, я візьму ці.

Питальні та відносні займенники. Questionala e Relativa Pronomi. Qua — хто, який, -a, -e; qui — які; quo — що.

Заперечні займенники. Negala Pronomi: nula — ніякий; nuli — ніякі; nulo — ніщо, нічого; nulu — ніхто.

Всеосяжні займенники. Universala Pronomi: omna — кожний, -a, -e, всі, omna homo, omna homi; omni — всі; omno — все; omnu — кожна (людина); irga — будь-який; irgi; irgo — будь-що; irgu — кожний зокрема.

Неозначені займенники. Indefinita Pronomi: ula — якийсь, -ась, -есь; uli; ulo — щось; altra — інший, -a, -e, -i; altri, altro, altru.

Зворотні займенники. Reflexiva Pronomi. Me lavas me; tu lavas tu; lu lavas su; ni lavas ni; vi lavas vi; li lavas su; on lavas su — миються.

Числівники. Nombri.

Не відмінюються. Кількісні числівники. Kardinala nombri. zero — 0; un — 1; du — 2; tri — 3; quar — 4; kin — 5; sis — 6; sep — 7; ok — 8; non — 9; dek — 10; dek-e-un — 11; dek-e-kin — 15; dua-dek — 20; dua-dek-e-kin — 25; kina-dek — 50; cent — 100; kina-cent — 500; mil — 1000; miliono — 1.000.000.

Додаючи закінчення -o або -a, одержуємо іменники або прикметники: uno — одиниця; trio — тріада, triplio; dek-e-duo — дюжина; una — одиничний, tria — що складається з трьох: (tria kanto — пісня для трьох голосів).

При визначені кількості чогось вживанняться de: kin kilogrami de butro — п'ять кілограмів масла.

Порядкові числівники. Ordinala nombri: закінчення: -esma: unesma — перший; duesma — другий; centesma — сотий і т. д.

Множні числівники. Multiplikala nombri: закінчення: -opla: duopla — подвійний, -a, -e, -i; triopla — потрійний, -a, -e, -i; і т. д.

Кратні числівники. Iterala nombri: суфікс -foy: unfoye — один раз; multafoya — багатократний; kelkafoye — кілька разів.

Розподільні числівники. Distributala nombri: закінчення -ope: duope — по-двоє; quadope — по чотири; Me recevas salario monatope — Я одержую зарплату щомісяця; diope — день у день.

Дробові числівники. Fraciona la nombri. Прості дроби. Simpla fracioni: закінчення -imo: duimo — половина; du triimi — $\frac{2}{3}$; $5\frac{3}{4}$ — kin e tri quarimi; centimo — $\frac{1}{100}$.

Десяtkові дроби. Decimala fracioni: 2,5 — du koto kin; 25,04 — du kin koto zero quar. Операції з числами: $2+2=4$; du plus du esas quar; $2-1=1$: du minus un esas un; $2\times 5=10$: du per kin esas dek; $10:2=5$: dek sur du esas kin; 8^2 : ok potenco dua; $\sqrt[3]{8}$: radiko tria de ok.

Дієслова. Verbi

Дієвідмінювання за особами, родами та числами — відсутнє. Закінчення дієслів вказують лише на час, спосіб та стан.

ДІЙСНИЙ СТАН. INDIKATIVO

Інфінітив. Infinitivo: вживається в трьох формах часу. Терпішній час. Presento: -ag: amag — любити (тепер).

Минулий час. Preterito: -ir: amir — любити (в минулому).

Майбутній час. Futuro: -or: amor — любити (в майбутньому).

Особові форми утворюються за допомогою закінчень:

Терпішній час: -as: laboras — працюю, -єш, -ють і т. д.

Минулий час: -is: laboris — працював (я, він, вона, вони).

Майбутній час: -os: laboros — працюватиму (для всіх осіб).

Умовний спосіб. Kondicionalo: -us: kantus — співав би (для всіх осіб)..

Наказовий спосіб. Imperativo: -ez: unionez — з'єднуйтесь! Proletarii di omna landi, unionez vi! Пролетарі всіх країн, єднайтеся! Вживається -ez також в реченнях типу: Me sendis Petro por ke lu komprez la libro. Я послав Петра, щоб він купив книжку (Kondicionalo).

Дієприкметники. Participi: суфікси: -ant-, -int-, -ont-: laboranta — що працює тепер; laborinta — що працював, laboronta — що працюватиме. Вживаючи закінчення -e, утворюємо дієпри- слівники: laborante — працюючи (тепер); laborinte — працювавши (раніше) і т. д.

Закінчені дії можна передавати за допомогою суфікса -ab-: Me skrib-ab-is, skrib-ab-os (skribabis, skribabos) — Я написав (вже, ще до того); я напишу; або аналогічними за змістом формами: Me esas skribinta (написав зараз); esis skribinta (напи- сав раніше); esos skribinta — (напишу).

ПАСИВНИЙ СТАН. PASIVO

Утворюється за допомогою пасивних дієприкметників та допоміжного дієслова esar — бути.

Пасивні дієприкметники — за допомогою суф. теп. ч.: -at-; мин. ч. -it-; майб. ч. -ot-: skribata — писане зараз; skribita — що було писане раніше; skribota — що писатиметься.

ПАСИВНІ ФОРМИ

Дійсний сп.: La letra esas skrib-ata, -ita, -ota: пишуть, писали, писатимуть.

Умовн. сп.: La letra esus skrib-ata, -ita, -ota: написали б...

Наказ. сп.: La letra eseze skrib-ata, -ita, -ota: повинно бути, було...

Вживаються і стягнені форми: skribesas (-esas skribata); skribesis (-esis skribata); skribeses (-esos skribata).

Для виразу закінчених дій вживають форми: вже написано (тепер) -esas skribita; вже було написано -esis skribita; буде вже написано -esos skribita.

* * *

Загальні запитання. Questioni generala: утв. за допомогою частки ka, kad (перед голосними): Ка уу компренес? — Чи ви розумієте?; Kad el savas? — Чи вона знає? Спеціальні запитання. Questioni specala — за допомогою відповідних слів: Qua kantas? — Хто співає?; Quo brilas? — Що блищить?; Kande il venos? — Коли він приде?; De-ube, ad-ube е рог-quo? — Звідки, куди й для чого?; Quale — як, яким чином; Quante — скільки; pro quo — чому.

Заперечення. Nego: за допомогою ne: Ne fumez — не паліть!; Me ne amas frosto — Я не люблю морозу. В реченні може бути лише одне заперечення: Я нічого не знаю — Me ne savas ulo — Me savas nulo; Nul — вживається й в таких випадках: Nulmaniere facez to — Ні в якому разі цього не роби; Nultempe ni laboris kune — Ніколи ми не працювали разом; ні... ні... перед. за допомогою nek... nek... — Me savas nek elu, nek ilu — Я не знаю ні її, ні його.

Сполучники, прийменники та прислівники дивіться в словнику граматичних слів.

СЛОВОТВІР. VORTIFADO

Крім основ та граматичних закінчень, за допомогою яких ми утворювали різні форми слів, складовими частинами слів можуть бути словотворні суфікси, префікси та ін. основи. Таким

33. -oz-: повний (чого): entuziazmoza — повний ентузіазму; рогоза — пористий; reguloza — регулярний.

34. -ul-: чоловіча стать: yupulo — юнак; gansulo — гусак.

35. -um-: невизначене відношення: kolo — шия; kolumo — комір; folio — лист; foliumag — перегортати.

36. -ur-: результат дії: rikturo — картина; broshuro.

37. -uy-: вмістилище: inkuyo — чернильниця; saluuo — сільниця.

38. -opl-: кратний: dekopla — десятикратний; duopla — подвійний.

Префікси. Prefixi

1. anti-: проти-: antipatio — антипатія.

2. arki-: apxi-: arkifripono — архішахрай; arkimilionero — архіміліонер.

3. auto-: авто-, само-: autobiografio; autokritiko — самокритика.

4. bo-: спорідненість за шлюбом: bomatro — теща; bofrato — шурин.

5. des-: протилежність: infektar — заразити; desinfektar — дезінфекцію робити.

6. dis-: роз-: disdonar — роздавати; disportar — розносити.

7. ex-: екс-, колишній: exkapitano — капітан у відставці; exchampiono.

8. gala-: урочистий: gala-vespero — урочистий вечір.

9. ge-: обох статей: gespozi — подружжя; gepatri — батьки.

10. mi-: пів-, напів-: misfero — півкуля.

11. mis-: недо-: miskompreno — непорозуміння; misaudar — недоочути, не те почути.

12. par-: виконати щось з початку до кінця: parlektar — прочитати; parpensar — продумати.

13. para-: захист від: parafalo — парашут; parapluvo, parasuno — парасолька.

14. pre-: перед-, заздалегідь: previdar — передбачати; predankar — дякувати наперед.

15. retro-: назад, зворотний: retrovenar — повернатися; retro poste; retro-bilieto.

16. ri-: знов, повторення: riskribar — переписувати; til rividol — до побачення!

СЛОВНИК ГРАМАТИЧНИХ СЛІВ

Граматичні слова. Gramatikala vorti

a, ad — в, до (напрямок): a me — мені; ad Odesa — в Одесу.

ad-en — в (середину); ad-en chambro — в кімнату.

ad-maxime — найбільше (що можна зробити).

ad-minime — найменше (що можна зробити).

ad-vere — насправді.

alonge — вздовж (берега).

an — при, біля, на; an muro — на стіні.

anke — також.

ankore — ще.

ante — раніше (час): ante milito — перед війною.

aparte — зокрема.

aprene — ледве.

apud — біля.

avan — перед (місце): avan domo.

balde — незабаром, скоро.

che — у, в: che me — у мене.

cirkum — навколо, навколо:

cirkum urbo — навколо міста.

cis — по цей бік; на ц. боці.

da — з орудн. відм. при пасиві:

skribita da Shevchenko; da me.

de — від, з: de Kiev; de un til

dek — від 1 до 10; litro de

lakto — літр молока.

dextre-, ad-dextre: праворуч, справа; направо.

di — род. відм.: diqua — чий;

libro di Ivanov — книга Іванова.

do — отже, таким чином.

dop — за, позаду: dop gardeno.

dum — протягом, під час: dum la milito.

e, ed — і, та.

ek — з (середини): stulo ek chambro — стілець з кімнати;

igar ek chambro — виходити з кімнати; ale — Letro de Moskva — лист з Москви;

також: vazo ek oro — ваза з золота.

en — в (середині чогось) — en urbo.

exter — поза, зовні: exter urbo.

for — далеко (-а, -е) від: for mea domo — далеко від моого дому.

forsan — можливо.

frue — рано.

hiere — вчора.

hike — тут.

ibe — там.

inter — між, поміж: inter ni — між нами.

ipsa — сам.

irga (-у) — який би ні, хто б

ні...

ЗА РАДЯНСЬКІ КАДРИ

irgo — що б ні...
 itere — знову.
 ja — вже, не ja — ще не...; me ne ja lektis — я ще не читав.
 jus — тільки що.
 ka, kad — чи, хіба: Ka vu savas? Чи ви знаєте?
 kam — ніж, аніж.
 kande — коли.
 ke — що, щоб.
 kelka, -e, -i — небагато
 kom — як: kom laboristo — як робітник
 koncerne — відносно (кого, чого), щодо.
 konforme — згідно з
 konseque — внаслідок того, що
 kontre — проти: Il esas kontre so — Він проти цього.
 koram — перед (слушачами): Me parolis koram li — Я виступав перед ними (говорив).
 kun — з: kun Vu — з вами; buxo kun alumeti — коробка з сірниками.
 lor — в той час, як, в момент: lor la finalo — в момент закінчення.
 lore — тоді.
 lore... lore... — то... то...
 ma — але.
 malgre — незважаючи на...
 m. mala vetero — незв. на погану погоду.
 mem — навіть.
 meze — серед. посеред.
 morge — завтра
 nam — бо.
 ne — не: ne laborar --- не працювати.
 nek, nek... nek... — ні, ні... ні...
 no — ні: No, me ne savas co —

Hi, цього я не знаю nu! — ну!
 nul-a; -i — ніякий, ніхто.
 nul-o; -e — ніщо; анітрохи.
 nun — тепер, зараз.
 nug — тільки.
 o, od — або, чи.
 okazione — з приводу, р. зв'язку.
 olim — колись, раніш.
 omna, -i, -o — кожний, всі, все.
 per — за допомогою, шляхом:
 per plomo — пером.
 plura, -i — кілька.
 po — по, за (ціна) — po du rubli — за 2 крб.; також: — Me pagas po sukro — Я плачу за цукор; me kambias marki po karti — я обмінюю марки на поштові листівки.
 poka, -e — небагато (кого, чого).
 por — для; щоб: buxo por tabako; por laborar — щоб працювати.
 pos — після, через: pos la labo-ro — після роботи.
 precipue — головним чином.
 preske — майже.
 preter — мимо, побіля; повз; preterigag — проходити повз...
 pri — про, за: komuniko pri vetro — зведення про погоду.
 pro — через, за (причина): radi, заради (кого, чого): Il ne vehis pro la pluvo — він не поїхав через дощ.
 pro to ke — через те, що.
 proxim — поблизу, близько, коло...
 quala, -e — який, як
 quankam — хоч, хоча.
 quanta, -e — скільки

ЗА РАДЯНСЬКІ КАДРИ

quaze — наче, немов
 quiq — негайно, зараз же.
 relate — відносно.
 sama, -e — той же самий, так само.
 sat(e) — достатньо, доволі.
 se — якщо.
 segun — по, за: segun la fluo — за течією; segun lego — по закону, згідно з законом.
 sempre — завжди.
 sen — без (кого, чого): kafeo sen lakto — кофе без молока.
 singla, -i, -e — кожний зокрема; окремо.
 sinistre; ad-sinistre — зліва, наліво.
 sive; sive... sive... — або; або... або...
 sub — під, попід (ким, чим)
 sub la suno — під сонцем.
 super — над, понад (ким, чим): super maro — над морем.
 sur — на, по: sur la tablo.
 tala, -e — такий, так.
 tam — тим (краще); кам... там... — чим... тим...
 tamen — проте, однак, одначе.
 tanta, -e — такий, стільки.
 tarde — пізно.
 til — до (час): til sep kloki — до семи годин; til rivedo — до побачення.
 tra — крізь, через (кого, що); по (вулицях); tra la muro —

крізь стіну; tra la mondo — по світу.
 trans — по той бік: trans monti — за горами.
 transverse di — через що: transverse di Dnepr — через Дніпро.
 tre — дуже.
 tro — надто; занадто.
 ube — де.
 ula, -i — який-небудь, якийсь; один, хтось.
 ulo — щось.
 ultre — крім; ultre to — крім того; Ni omna venis ultre Petro — ми всі прийшли, крім Петра.
 ve! — На жаль! та ба!
 vers — до (напрям): vers Nord — на північ. Adavan, vers autogo — вперед, зорі назустріч!
 vice — замість — Il laboris vice me — Він працював замість мене.
 ya — адже (спол.).
 ye — неозн. прийм.: ye la mano — за руку; ye 5 kloki — о 5-й годині; ye la Sundio — в неділю.
 yen — от, ось: yen esas la libgo — ось книжка.
 yes — так: Yes, me savas co — так, я знаю це.

ІДО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

A

abelo — бджола
abismo — прірва
absenteso — відсутність (кого-небудь)
absolvar — виправдовувати (в суді)
absorbilo — промокальний папір
abstener — утриматись
acensar — піднімати (ся)
acento — наголос
accidento — нещасний випадок
adavane — вперед
addope — назад
adepto — прихильник
admirar — захоплюватись
adolecanto — юнак
adreso — адреса.
adverso — супротивник (у дебатах і т. д.)
advokato — захисник (юридичний термін)
aferachisto — афірист
aferisto — ділова людина
afero — справа, заняття
afrankar — оплатити марками
agosto — серпень
aktoro — артист
akuzar — обвинувачувати
alaktato — немовля
alta — високий
alumino — алюміній
amat — любити

amendo-puniso — штраф, пеня
amiko; -eso — друг; другба
amoragar — кохати
angorar — тужити болісно
angulo — кут, -ок
animalo — тварина
anmo — душа
aparag — з'являтися
apoteko — аптека
aprentiso — учень (на заводі)
aprilo — квітень
aquo — вода
aquofalo — водоспад
arboto — дерево
argilo — глина
arjento — срібло
armorlo — шафа
artisto — художник
arto — мистецтво
askoltar — слухати
asno — осел
astonar — дивуватись
astro — світило
asutgar — брати на себе
atakag — нападати
atenc -аг; -о — бути уважним; увага
atestar — свідчити
atom-armi — атомна зброя
audar — чути
autoro — автор, письменник
autuno — осінь
avancar — рухатися вперед
avantajo — вигода, користь

aventuri — пригоди
aviacar — літати на літаку
avo — дід, баба
azura — блакитний

В

balno-kuvo — ванна
barelisto — бондар
barbo — борода
basa — низький
bendizar — бинтувати
benko — лава
bero — ягода
bestio — звір
bezon-o; -аг — потреба; потребувати
biblioteko — бібліотека
bilorneto — бінокль
binoklo — окуляри
birko — береза
biro — ліво
blamar — лаяти, ганьбити
blanka — білий
blinda — сліпий
blua — синій
boko — рот
bona — хороший
bona diol — добрий день!
bona matino! — доброго ранку!
bona nokto! — надобраніч
bona vespero! — добрий вечір!
bona volado — добра воля
bon-odorar — пахнути
bopatrino — теща
bopatro — тестъ
boteti — черевики
boti — чоботи
botisto — швець
bovo — бик, корова
brakio — рука
brancho — гілка
brandio — горілка

brilar — виблискувати
brovo — брова
brular — горіти
bruna — бурій
butonigar — застібати
butono — гудзик
butro — масло (коров.)

С

ca-dia, -е — сьогоднішній; сьогодні
celar — сховати (щось)
celiba — неодружений
ceno — сцена
cerizo — вишня
certa — певний (книга, тощо)
cesar — припинити
cielarko — райдуга
cielo — небо
ciencisto — вчений
cienco — наука
cifro — цифра
cinamea — коричневий
cintilo — іскра
cirklo — коло
cirkume — приблизно
citrono — лимон
civila — цивільний

Ch

chamgro — кімната
chapelo — шляпа
chefa — головний
chiniano — китаєць
chipa — дешевий
chera — дорогий (ціна)

D

damzelo — дівчина
dajero — небезпека
dankar — дякувати
dansar — танцювати

darfar — сміти
 decembro — грудень
 decensar — спускати (ся)
 décido — рішення, ухвала
 dejuno — сніданок
 demandar — вимагати
 dento — зуб
 depesho — телеграма
 deportar — висилати (кого-небудь)
 desesperar — впадати у відчай
 desfelia — нещасливий
 destinar — призначати
 destrukturar — руйнувати
 developo — розвиток
 devota — віddаний
 dextre — направо
 dicar — говорити, сказати
 dicipulo — учень, вихованець
 dika — товстий
 dimezo — полудень
 dina — тонкий
 dineo — обід
 dio — доба
 diplomo — диплом
 diskutar — сперечатися
 disto — віддалъ
 disho — страва
 divenar — стати, становитись
 diversa — різний, різні
 docar — викладати
 doloro — біль
 donar — давати
 dormar — спати
 dorso — спина
 dramato — драма
 drapo — сукно
 drinkajo — напій
 drinkar — пити
 dubar — сумніватись
 duktisto — водій
 durar — продовжувати

durstar — хотіти пити,
 почувати спрагу

E

ecitar — збуджувати
 edifico — будівля
 edit-ar; — егіо — видавати;
 видавництво
 elefanto — слон
 embracar — обійтися
 emotar — бути збудженим
 employato — службовець
 emuleso — змагання
 enemiko — ворог
 entuziazmo — ентузіазм
 ergo — руда
 erogo — помилка
 esforcar — зусилля робити
 eskalero — сходи
 espado — сабля
 esperar — сподіватись
 esprito — дотепність
 esto — схід
 eterno — вічність
 event-o; -ag — подія;
 відбуватися
 exemplo — приклад
 exkluziva — виключний
 existar — існувати
 exprektar — сподіватись
 expediar — надсилати
 exploristo — дослідник
 expozo — виставка
 exterlanda — закордонний

F

facil-a; -e — легкий; легко
 fairo — вогонь
 falsa — брехливий, фальшивий
 familio — сім'я
 familio-nomo — прізвище
 famoza — відомий, знаменитий

farbo — фарба
 faro — маяк
 fauco — ущелина
 februario — лютий
 felica — щасливий
 fenestro — вікно
 fero — залізо
 servoyo — залізниця
 fiancitino — наречена
 fiera — гордий
 filiino — дочка
 filio — дитина
 finar — закінчувати
 singro — палець
 fisho — риба
 flagag — чути, нюхати
 flava — жовтий
 flegar — доглядати (за хворим)
 flegistino — сиділка
 floro — квітка
 flugar — літати
 fluvio — потік
 foresto — ліс
 forjisto — ковалъ
 forkato — виделка
 formo — форма
 fortun-o; oza — щастя; щасливий
 foxo — лисиця
 fratino — сестра
 frequa — частий
 frequeso — частота
 frizisto — перукар
 fromajo — сир
 fronto — лоб; фронт
 frua — ранній
 frukto — фрукт, плід
 frumento — пшениця
 fulmino — блискавка
 funcionar — функціонувати, діяти

G

fungo — гриб
 furnelo — пічка
 futura — майбутній

gambo — нога
 ganti — рукавички
 gardenisto — садівник
 gardeno — сад
 gaya — веселій
 genero — рід
 genitar — породжувати
 genuo — коліно
 gepatri — батьки
 germano — німець
 gespozi — подружжя
 glacio — лід
 glaso — склянка
 granda — великий
 grado — градус
 gratitudo — вдячність
 gratular — поздоровляти
 grelo — град
 griza — сірий
 grossa — крупний
 grupo — група, гурток
 gumo — гумка
 gustar — куштувати
 gusto — смак

H

hano — півень, курка
 haro — волосся
 havar — мати, володіти
 hastar — поспішати
 heme — вдома
 herbo — трава
 hero-o; -eso — герой; героїзм
 hezitar — вагатися
 hidrogeno — водень
 hier-a; -e — вчорашній; вчора
 honesta — чесний
 honoro — честь

horlojisto — годинникар
horlojo — годинник
horo — година (60 хвилин)
humila — покірний
humoro — настрій
humuro — гумор
hundo — собака
hungro — голод

I

ilustruro — ілюстрація
imaginar — уявляти
imajo — зображення
impedar — перешкоджати
importanta — важливий
imposto — налог
imprimir — друкувати
indieno — ситець
infanto — дитина (до 7 р.)
informar — сповіщати
inici-o; -anto — ініціатива; ініціатор

ingeniero — інженер
inko — чорнило
insistar — наполягати
instituto — інститут
instruktar — навчати
instrukteso — освіта
intenco — намір
interdiktar — заборонити
interesiva — цікавий
interna — внутрішній
inventar — винаходити
ionosfero — юносфера
iracag — гніватися
irag —йти
iritat — дратувати
izolar — ізолювати

J

januaro — січень
jetar — кидати

jorno — день
jovdio — четвер
joyag — радіти
judiciado — юстиція
judiciar — судити
julio — липень
junio — червень
jurar — клястися, присягатися
jurnalo — газета
justa — вірний
justa-tempo — вчасно
justifikasi — виправдувати (взагалі)

K

kalendario — календар
kalkular — підраховувати
kalzeti — шкарпетки
kalzi — панчохи
kamarado — товариш
kambiar — обмінювати, -сь
kamelo — верблюд
kamizo — сорочка
kanto — пісня
kapabla — здібний
kapo — голова
kara — любий, дорогий
karaktero — характер
karbono — вугілля
karcero — тюрма
karno — м'ясо
karpentisto — тесляр
kasisto — касир
kasqueto — кашкет, картуз
katedro — кафедра
kato — кішка, кіт
kavalo — кінь
kayero — зошит
kazeo — сир
kazo; omna-kaze — випадок; у всіх випадках
kelero — лъох

kemiisto — хімік
kern-armi — ядерна зброя
kisar — ціluвати
klara — ясний
kloko — година (ю циферблата)

koldesko — застуда
koldeso — холод

kolino — горб (географ.)

kolo — шия

kolombo — голуб

koloto — колір

kolumo — комір

kombatar — боротись

komencar — починати

komerco — торгівля

komizo — продавець

kompozagar — скласти (твір, книгу)

komprenagar — розуміти

komuna — загальний

komunikar — повідомляти

komuniko — повідомлення

koncentrar — зосереджувати

konciema — свідомий

kondamnar — засуджувати

konduktoro — кондуктор

konfitisto — кондитер

konkordo — згода, порозуміння

kono — конус

konoceskar — знайомитись

konocigar — знайомити

konoco — обізнаність (вірне розуміння)

konstanta — постійний

konstruktisto — будівельник

kontar — рахувати

kontenar — містити в собі

kontenta — задоволений

kontinento — материк

konvalesar — одужати

konvinkar — переконувати

koqueyo — кухня

koquisto — куховар

kordio — серце

kogro — тіло

korto — двір

kovrag — покривати

kravato — краватка, галстук

krayono — олівець

krear — створювати

kredar — вірити

kremo — вершки

kreto — крейда

kuliero — ложка

kultelo — ніж

kunlaboro — співробітництво

kupeto — чарка

kuipo — провіна

kupro — мідь

kuracag — лікувати

kuracisto — лікар

kuraco-loko — курорт

kurajoza — хоробрий

kurag — бігати

kurta — короткий

kurteno — завіса

kurva — кривий

kustumo; -ag — звичай; мати звичай

kuzino — двоюрідна сестра

kuzulo — двоюрідний брат

L

labio — губа

labor-isto;-o — робітник; праця

lacesto — шнурок

lag-eto;-o — ставок; озеро

lakto — молоко

lamentar — волати

lando — країна

lango — язик

lansar — кидати, запускати ракету
 larja — широкий
 lasta — останній (в черзі)
 latitudo — широта (географія)
 latrino — вбиральня
 lauta — голосний
 lavar — мити (руки тощо)
 laveyo — пральня
 leciono — лекція, урок
 lego — закон
 legumo — овоч
 lektar — читати
 lenta — повільний
 leono — лев
 lernar — вчитися, вивчати
 letro — лист
 letro-portisto — листоноша
 libera — вільний
 liberigar — визволяті, звільнити
 libro — книжка
 ligesar — з'язатись
 ligno — дерево (матеріал)
 ligo — з'язок
 linealo — лінійка
 lineo — лінія
 linguo — мова
 lito — ліжко
 lojar — мешкати, проживати
 loko — місце
 longa — довгий
 longitudo — довгота
 ludo — гра (спортивна, дитяча)
 luktar — боротись (спорт. тощо)
 lundio — понеділок
 luno — місяць (небесне тіло)

М

maizo — кукурудза
 majoritato — більшість

mala — поганий
 malada — хворий
 maladeso — хвороба
 malgre — всупереч, незважаючи на...
 maligna — злий, лихий
 mal-odorag — тхнути, смердіти
 maniero — спосіб
 maniko — рукав
 manj-ajo;-ag — їжа; їсти
 mankas — не вистачає (чогось)
 tanko — відсутність (чого-небудь)
 manio — рука
 marchar — марширувати
 mardio — вівторок
 mariajo — шлюб
 maristo — моряк
 maro — море
 marto — березень
 mashino — машина
 matino — ранок
 matro — мати
 mayo — травень
 mediata — посередницький
 medikamento — ліки
 mediko — медик
 meditar — думати, обмірковувати
 melodio — мотив (музичний)
 membro — член
 memorag — пам'ятати
 mencionar — згадувати
 mentono — підборіддя
 menuzisto — столяр
 merkurdiq — середа
 merkurio — ртуть
 mestieristo — ремісник
 metalo — метал
 metodo — метод
 mezo — середина
 mezuro — міра

mielo — мед
 mikra — маленький
 milito — війна
 mineralo — мінерал
 ministo — гірник
 minoritato — меншість
 minuto — хвилина
 mispronuço — акцент; невірна вимова
 modelo — зразок, модель
 modesta — скромний
 modifikar — змінювати трохи
 monato — місяць (одиниця часу)
 mondo — світ
 mondo-koncepto — світогляд
 montaro — гірський хребет
 monto — гора
 montrar — показувати
 monumento — пам'ятник
 morbo — хвороба
 morge — завтра
 mortar — вмирати
 motiv-ar;-o — мотивувати; мотив
 movado — рух
 mover — рухатися
 moyeno — засіб, спосіб
 multa — багато
 muro — мур, стіна
 musho — муха
 mustar — змушеним бути
 muta — німій
 muzikisto — музикант

N

naskar — народитися
 nasko-dio — день народження
 naturo — природа
 navo — корабель
 nazo — ніс
 nazo-tuko — носова хустка

nebulo — туман
 ne-fatigable — невтомно
 nemediatu — безпосередній
 nemortiva — бессмертний
 nepoto — онук
 neprevidebla — непередбачений
 netigar — чистити
 nevo — небіж
 nigra — чорний
 nihiligo — знищення
 nivo — сніг
 nokto — ніч
 nomo — ім'я
 nord-esto — північний схід
 nordo — північ
 novembro — листопад
 nubo — хмара
 nuboza — хмарний
 nukleo — ядро
 nuko — потилиця
 nutriva — поживний
 nutrivo — пожива

O

objecionar — заперечувати
 obliviar — забувати
 observar — помічати, спостерігати
 obskura — похмурий, темний
 obstaklo — перешкода
 oceano — океан
 odiar — ненавидити
 odorar — пахнути
 oficisto — службовець, чиновник

ofte — часто
 okazono — нагода
 oktobro — жовтень
 okulo — око
 oldo — дід, баба
 ombro — тінь

ЗА РАДЯНСЬКІ КАДРИ

ondo — хвиля
onkli — тітка, дядько
opinio — думка, переконання
oranjo — апельсин
ordinara — звичайний, простий
orelo — вухо
oriento — схід (геогр.)
ого — золото
osto — кістка

Р

pacó — мир, спокій
pagar — платити
paneto — булка
pano — хліб
pantaloni — штани
pantofli — туфлі
papero — папір
parenti — родичі
parieto — перегородка
parolar — говорити
partiso — партія
parto — частина
partorgenar — приймати участь

parturar — народжувати
pasajero — пасажир
patrino — матір
patrio — батьківщина
patrulo — батько
pavorar — лякатися
pedagogo — педагог
pedo — нога
peizajo — ландшафт
pektoro — груди
pekunio — гроши
pelo — шкіра (людини)
pensar — думати
perceptar — сприймати
perfekte — досконало
persone — особисто

petro — камінь (речовина)
pezoza — важкий
piano — рояль
piktisto — художник, живописець
pikturo — картина
pino — сосна
píro — груша
plado — тарілка
plafono — стеля
planko — дошка
planajo — рівнина
planeto — планета
planto — рослина
plaso — місце (для сидіння)
plear — грاثи
plendar — скаржитися
plorar — плакати
plumiero — ручка
plumo — перо
plunjar — пірнати
plunjisto — водолаз
pluvas — йде дощ
pluvo — дощ
pokope — поступово
pomo — яблуко
poplo — тополя
porcelano — фарфор
pordisto — швейцар
pordo — двері
porko — свиня
portar — носити
portisto — носильник
posibl-a; -eso — можливий; можливість
povag — могти, бути в стані
povra — бідний
prato — лука, луг
preavo — прадід
precipue — головним чином
preciza — точний
preco — ціна

preferar — віддавати перевагу
preragat — готовати
printempo — весна
probado — випробування
probar — пробувати
profesio — професія
profunda — глибокий
progresar — йти вперед
projeto — проект
promenar — гуляти
pronta — готовий
propria — власний
prosperar — процвітати
pruvat — доводити
pueri — діти
pulmoni — легені
punisar — карати
punto — крапка

Q

qua — котрий, хто
qualeso — якість
quarco — кварц
quankam — хоч
quo — що
questionar — запитувати

R

radi-o;-isto — радіо; радист
radiko — корінь
rapeco — латка
rapida — швидкий
rara — рідкий
recent-a; -e — недавній; недавно
recevar — одержувати
reda — червоний
regardar — дивитись
regiono — область (територія)
regnar — панувати, царювати
regresar — йти назад
rekolto — врожай

rekomentita — рекомендованний (лист)
rekta — прямий
remonto — ремонт
reparar — латати
gerozo — відпочинок
gerozo-domo — будинок відпочинку
terptar — плавувати
respondar — відповідати (на що)
responsar — відповідати (за що)
restaurar — відбудовувати
restorerio — ідалня
retretar — відступати
revizar — перевіряти
revuo — журнал
rezolvo — резолюція
ridar — сміятися
rivereto — струмок
rivero — річка
rivo — берег
robo — сукня, плаття
roko — скеля
ruro — село
ruza — хитрий

S

sablo — пісок
saja — розумний
salo — сіль
saltar — стрибати
salubra — цілющий
saluto — привіт
sana — здоровий
sanesez! — бувайте здорові!
saneso — здоров'я
sarko — домовина
satelito, sputnik — супутник
saturdio — субота
sav-ag;-o — знати; знання
sekalo — жито

sekreto — таємниця
 sekundo — секунда
 semano — тиждень
 semino — насіння
 sempre — завжди
 sendar — посылати
 sendario — адресат
 sensaciono — сенсація
 sentar — почувати, відчувати
 sentimento — почуття, настрій
 senviva — мертвий, неживий
 septembro — вересень
 serchar — шукати
 serena — ясний, безхмарний
 serpento — змія
 seruristo — слюсар
 servisto — служитель,
 sfero — сфера, куля
 silko — шовк
 sinistre — наліво
 sioro — пан
 skolo — школа
 skopo — мета
 skribar — писати
 skultisto — скульптор
 sociso — ковбаса
 somero — літо
 sorgar — піклуватися, догляда-
     ти
 sovieto — рада
 specimeno — зразок (товари)
 spiegulo — дзеркало
 spektar — оглядати
 spensar — витрачати (гроши і
     т. п.)
 spozino — жінка, дружина
 stacar — стояти
 staciono — станція, вокзал
 stalo — сталь
 stelo — зірка
 stif — спорідненість по друго-
     му шлюбу

stigmatro — мачуха
 stiffiliino — падчерка
 stipo — стебло
 stomako — шлунок
 stono — каміння
 streta — вузький
 studiar — вивчати
 stulo — стілець
 stupida — тупий (нерозумний)
 sturmo — буря
 suces-o; -oza — успіх; успішний
 sudo — південь
 suficar — достатнім бути
 sufrar — страждати
 sukro — цукор
 sulo — підлога
 sun-brilo — сонячне сяйво
 sundio — неділя
 suno — сонце
 supeo — вечеря
 superba — пихатий
 supo — суп
 supozar — припускати
 surda — глухий
 surfaco — поверхня
 sutar — шити

Sh

shaki — шахи
 shamar — соромитись
 shapko — шапка
 sharko — акула
 shirmilo — козирок; ширма
 shofero — шофер
 shui — черевики
 shultro — плече

T

tablo — стіл
 talioro — кравець
 tamburo — барабан
 tapiso — килим

tard-a; -e — пізній, -о
 tasko — задача, завдання
 teknikisto — технік
 tekto — дах
 tenua — дрібний, мілкий
 teo — чай
 terero — суходіл
 ter-globo — земна куля
 tero — земля
 ter-pomo — картопля
 testo — свідок
 texto — текст
 til rívido! — до побачення!
 timar — боятися
 tomb-euo;-o — кладовище, мо-
     гила
 fondro — грім
 torida — жаркий (клімат)
 tornisto — токар
 torso — тулуб
 tota — цілий
 tradukar — перекладати (з мо-
     ви)
 tramo — трамвай
 tranquila — спокійний
 treno — поїзд
 triangulo — трикутник
 trista — сумний
 trompar — обдурювати
 trovar — знаходити;
 tuko — хустка

И

ucelo — птах
 universitato — університет
 universo — всесвіт
 urbo — місто
 ursa — ведмідь
 utila — корисний
 uzar — вживати, користуватись

V

valo — долина
 valoroza — цінний
 vango — щока
 vapor-gavo — пароплав
 vaporo — пара
 varsar — лiti
 vehar — їхати
 venar — приходить
 vendisto — продавець
 venerdio — п'ятниця
 vento — вітер
 ventro — живіт
 vera — справжній
 ver-ajo;-eso — правда; істина
 verda — зелений
 verkisto — письменник
 verko — твір
 vespero — вечір
 vestizar — одягати
 vesto — одяг
 vestono — піджак
 vicino — сусід
 vidar — бачити
 video-punto — точка зору
 vilajo — селище, село
 vinko — перемога
 vino — вино
 vintro — зима
 violea — фіолетовий
 vit-bero — виноград
 violino — скрипка
 vitro — скло
 vivar — жити
 vizajo — обличчя
 volfo — вовк
 votar — голосувати
 voyajag — подорожувати, ма-
     ти друвати
 voyo — шлях
 venduro — рана

W
westo — захід
Y
yarcento — століття
yaro — рік

уипа — молодий
уипаго — молодь
yuristo — юрист
yusta — справедливий

УКРАЇНСЬКО-ІДО СЛОВНИК

A

автор — autoro
адреса — adreso
адресат — sendario
акцент (невірна вимова) — mispronunco
алюміній — alumino
апельсин — oranjo
аптека — apoteko
армія — агмео
артист — aktoro
атеїст — ateisto
атомна енергія — atom-energio
атомна зброя — atom-armi

Б

багатий — richa
багато — multa
багаття — rogo
барабан — tamburo
батьківщина — patrio
батько; -и — patro, gepatri
бачити — vidar
бджола — abelo
безпосередній — nemediata
безсмертний — nemortiva
безхмарний — serena
береза — birko
березень — marto
беріг — rivo
бинтувати — bendizar
бігати — kurag
бік (сторона) — slanko
білий — blanka

В

біль — doloro
більшість — majoritato
бінокль — bilorneto
блакитний — azura
блідий — pala
бліскавка — fulmino
блізький — proxima
блюдо — pladego
бомба — bombo
борода — barbo
боятися — timar
брат — frato
брати — prenare
брехливий (фальшивий) — falsa
брюва — brovo
бурунітний (коричневий) — cinamea
будинок відпочинку — repozo-domo
будівельник — konstruktisto
будівля — edifico
бувайте здорові! — sanesez!
булка — paneto
бурий — bruna
буря — sturmo
вагатися — hezitar
важкий (вага) — pezoza
важкий (хвороба) — grava
ванна — balno-kuvo
вбиральня — latrino
ввічливий — polita
вдома — heme

вдячливість — gratitudo
ведмідь — urso
великий — granda
верблюд — kamelo
вересень — septembro
вершки — kremo
веселий — gaya
весна — printempo
вечеря — supeo
вечір — vespero
взяти на себе — asumag
вибори — elektro
вивчати — studiar
вигода, користь — avantajo
видавати; -ництво — editar;
editerio
визволяти — liberigar
викладати — docar
виключний — exkluziva
вимагати — demandar
винаходить — inventar
вино — vino
виноград — vit-bero
випадок; у всіх випадках —
kazo; omnakaze
віправдувати — absolvar
віправдувати (взагалі) — ju-
stifikar
випробування — probado
висилати — deportar
високий — alta
вистава — spektaklo
виставка — exposito
витрачати (гроши) — spensar
вихованець — dicipulo
вишня — cerizo
відбирати — selektar
відбудовувати — restaurar
віддавати (перевагу) —
preferat
відданий — devota
відділ — fako

відкривати — apertar
відмовляти — refuzar
відомий; знаменитий — famosa
відповідь — respondo
відпочивати — herozag
відступати — retrełar
відсутність (кого-небудь) —
absenteso
відсутність (чого-небудь) —
tanko
відчай; впадати у відчай —
desespero; desesperar
війна — milito
вікно — fenestro
вірити — kredar
вірний — justa
вітер — vento
вічність — eterno
вмирати — mortar
внутрішній — interna
вовк — volfo
вогонь — fairo
вода — aquo
водень — hidrogeno
водій — duktisto
водолаз — plunjisto
водоспад — aquofalo
волати — lamentar
волосся — haro
ворог — enemiko
вперед — ad-avan
врожай — rekolt
всесвіт — universo
всупереч — malgre
вугілля — karbono
вуzyкий — streta
вулиця — strado
вухо — orelo
вчасно — justa-tempo
вчитися — lernar
вчений — ciencisto
вчора; -шній — hiere; hiera

Г

газета — jurnal
галстук, краватка — kravato
гарячий, жаркий (клімат) —
torida
гарячий, жаркий — varmega
гасло — devizo
герой; -їзм — heroo; heroeso
гілка — brancho
гірник — ministo
глибокий — profunda
глина — argilo
глухий — surda
гніватися — iracar
говорити — parolar
година (час) — kloko
година (60 хвилин) — horo
годинник — horlojo
голова — karpo
головний — chefa
головним чином — precipue
голод — hungro
голосний — lauta
голосувати — votar
голуб — kolombo
гора, круча — monto
гордий — fiera
горіти — brular
готовий — pronta
готувати — prepragat
град — grelo
градус — grado
грати. (професія) — plear
ірати (забава) — ludar
гриб — fungo
грім — tondro
гроши — pekunio
грудень — decembro
груди — pektoro
група, гурток — grupo
груша — piro

губа — labio
гудзик — butono
гуляти — promenar
гума — gumo
гумор — humuro

Д

давати — donar
далекий — fora
дах — tekto
двері — pordo
двір — korto
двоюрідна сестра — kuzino
двоюрідний брат — kuzulo
день — югпо
день народження — nasko-dio
дерево — arboro
дерево (материал) — ligno
держава — stato
дешевий — chipa
дзеркало — spiegulo
дивитися — regardar
дивуватись — astonar
дим — fumuro
диплом — diplomo
дитина (син, дочка) — filio
дитина до 7 років — infanto
дівчина — damzelo
дівчинка — puerino
дід, баба — avo
діло — afero, verko
дім, хата — domo
діти — pueri
діяти — agar
дно — fundo
дoba — dio
добра воля — bona volo, volado
добрий (відношення) —
benigna
добрий (якість) — bona
добрий вечір! — bona vespero!

добрий день! — bona jorno!
 доброго ранку! — bona matinol
 добрійночі — bona noktol
 довгий — longa
 довгота — longitudo
 доводити — pruvar
 доглядати (за хворим) — flegar
 долина — valo
 домовина — sarko
 до побачення! — til rivedo!
 доповідь — raporto
 дорогий — kara (kamarado)
 дорогий (ціна) — chera
 досвід — experienco
 досконалій — perfekta
 дослідник — exploristo
 досягати — atingar
 дотепність — esprito
 дошка — planko
 дощ — pluvo
 драма — dramato
 дратувати (нерви) — iritar
 дрібний, мілкий — tenua
 друг — amiko
 дружба — amikeso
 дружина (чоловік, жінка) — spozo
 друкарня — imprimierio
 друкувати — imprimitar
 дуб — querko
 думати; обмірковувати — pensar; meditar
 думка, переконання — opiniono
 душа — animo
 дядько — onklo
 дякувати — dankar
Ж
 жалібний — traura
 живіт — ventro
 жити (існувати) — vivar

жити (проживати) — lojar
 жито — sekalo
 жінка — homino
 жовтень — oktobro
 жовтєння — oktobrido
 жовтий — flava
 журнал — revuo
З
 забороняти — interdiktar
 забувати — obliviar
 завжди — sempre
 завіса — kurteno
 завод — fabrikeric
 завтра — morge
 загальний — komuna
 задоволений — kontenta
 закінчувати — finar
 закон — lego
 закордонний — exterlanda
 закривати — klozar
 залишниця; -чик — fervoyo;
 fervoyisto
 заливо — fero
 заміна — chanjo
 запитувати — questionar
 заперечувати — objecionar
 зарплата — labor-pago, salario
 засіб, спосіб — moyeno
 засідання — kunsido
 застуда — koldeško
 засуджувати (нá) — kondamnar
 захисник — advokato
 захист, оборона — defenso
 захід — westo
 захоплюватись — admirar
 збуджувати — ecitar
 звичай (в народі) — kustomo
 звичайний (простий) — ordinara
 звільняти — des-engajar
 звір — bestio

звук — sono
 зв'язатись (з) — ligesar
 зв'язок — ligo, kunligo.
 згода, порозуміння — konkordo
 здавати (помешкання) — lugat
 здаватись — kapitulacar
 здібний — kapabla
 здоровий — sana
 здоров'я — saneso
 зелений — verda
 земля — tero
 земна куля — ter-globo
 зима — vintro
 зібрання — asembleo, kunveno
 зірка — stelo
 злий, лихий — maligna
 змагання — emuleso
 змія — serpento
 змушеним бути — mustar
 знайомий (відомий) —
 konocata
 знайомити — konocigar
 знак — signo
 знати; знання — savar; savo
 значок — insigno
 знищення — nihiligo
 знаходити — trovar
 зображення — imajo
 золото — ogo
 зошит — kayero
 зразок (модель) — modelo
 зразок (товару) — specimeno
 зуб — dento
 зусилля робити — esforcar
I
 іграшка — ludilo
 ідея — ideo
 ілюстрація — ilustruro
 ім'я — nomo
 інженер — injenioro
 ініціатива — inicio

ініціатор — inicianto
 інститут — instituto
 інтерес — intereso
 інтервенція — interveno
 іскра — cintilo
 існувати — existar
 істина — verajo, vereso
 історія — historio

I

ідалня — restorerio
 іжа (процес) — manjo
 іжа (продукт) — manjajo
 іхати — vehar

I

йде дощ — pluvas
 йти — irar
 йти вперед — progresar
 йти назад (відставати) —
 regresar
 йоносфера — ionosfero

K

календар — kalengario
 каменяр — masonisto
 каміння — stono
 камінь (речовина) — petro
 карати — punisar
 карта — mapo
 картина (зображення) —
 piktujo
 картопля — terpomo
 касир — kasisto
 кафедра — katedro
 кашкет — kasqueto
 кварц — quarco
 квітень — aprilo
 квітка — floro
 кидати — jetar

килим — tapiso
 кислий — acida
 китаець — chiniano
 кільце — ringo
 кімната — chambro
 кінь — kavalo
 кістка — osto
 кішка, кіт — kato
 кладовище — tombeyo
 клястися — jurar
 книжка — libro
 коваль — forjisto
 ковбаса — sociso
 козирок — shirmilo
 коліно — genuo
 колір — koloro
 коло — cirklo
 комір — kolumo
 комсомолець — komsomolisto
 конверт — kuverto
 кондуктор — konduktoro
 конус — kono
 корабель — navo
 корінь — radiko
 корисний — utila
 користуватись — uzar
 короткий — kurta
 короткохвильовий — kurtonda
 кохати — amorga
 кравець — talioro
 країна — lando
 крейда — kreto
 кривий — kurva
 кричати — kriar
 крупний — grosa
 кукурудза — maizo
 купувати — comprar
 курити — fumar
 курорт — kurgaco-loko
 кут — angulo
 кухня — koqueyo
 кушувати — gustar

Л

лава — benko
 ландшафт — peizajo
 латати — geragat
 латунь — latuno
 лаяти (когось) — blamar
 лев — leono
 легені — pulmoni
 легкий — facila
 лимон — citrono
 липень — julio
 лисиця — foxo
 лист (поштовий) — letro
 лист (дерева, книги) — folio
 листоноша — letropostista
 листування — korespondo
 листопад — novembro
 лити — varsat
 лід — glacio
 ліжко — lito
 лікар — kuracisto
 лікоть — kudo
 ліки — medikamento
 лікувати — kuracar
 лінійка — linealo
 лінія — lineo
 ліс — foresto
 літак — aeroplano
 літати — flugar
 літати на літаку — aviacar
 літо — somero
 лоб, фронт — fronto
 лука, луг — prato
 любий, дорогий — kara
 любити — amar
 лютий — februaro
 лякатися — pavorar

М

майбутній — futura
 малий — mikra

марширувати — marchar
 масло — butro
 материк — kontinento
 мати — matro, patrino
 мати (володіти) — havar
 маяк — faro
 мед — mielo
 медик — mediko
 меншість — minoritato
 мертвий — mortinta
 месник — venjanto
 мета — skopo
 метал — metalo
 метод — metodo
 мир (спокій) — pacô
 мистецтво — arto
 мідь — kupro
 міжнародний — internaciona
 мінерал — mineralo
 міркувати — meditar
 містити (в собі) — kontenar
 мило — sapono
 міра — mezuro
 міст — ponto
 місто — urbo
 місце — loko
 місяць (астроном.) — luno
 місяць (час) — monato
 мова — linguo
 мовчати (не шуміти) — silenciar
 мовчати (не говорити) — tacar
 могила — tombo
 могти (бути в стані) — povar
 можливий; -ість — possiba,
 possiblo
 молодий — yuna
 молодь — yunaro
 молоко — lakto
 море — maro
 моряк — maristo
 мотив (музик.) — melodio

мотив — motivo
 мріяти — revar
 музикант — muzikisto
 мур, стіна — muro
 м'ясо — karno
 м'яч — balono

Н

навчати — instruktar, docar
 нагода — okazono
 наголос — acento
 надія — espero
 надобрані! — bona nokto!
 надягати — vestizar
 назад — ad-dope
 наймати (що) — lokacar
 наймати (кого) — employar,
 engajar
 наліво — sinistre
 налог — imposto
 намір — intenco
 нападати — atakar
 напій — drinkajo
 наполягати — insistar
 направо — dextre
 наречена — fiancitino
 народ — populo
 народжувати — parturar
 народжуватись — naskar
 насіння — semino
 настрій — humoro
 наука — cienco
 нація — naciono
 небіж — nevo
 небезпека — danjero
 небо — cielo
 невтомно — nefatigable
 недавній — recenta
 неділя — sundio
 незалежність — nedependo
 немовля — alaktato
 ненавидити — odiar

необхідний — necesa
 неодружений — celiba
 непередбачений — neprevidebla
 нести відповідальність — responsar
 нещасний — desfelica
 нещасний випадок — accidento
 низький — basa
 ніж — kulteto
 німець — germano
 німий — muta
 ніс — nazo
 ніч — nokto
 новий — nova
 нога (стегно) — gambo
 нога — pedo
 носильник — portisto
 носити — portar
 носова хустка — nazo-tuko

O

обвинувачувати — akuzar
 обговорювати — diskutar
 обдурювати — trompar
 обід — dineo
 обізнаність (вірне розуміння);
     знайомити, -сь — kopsis-o;
     igar; -eskar
 обійтися — embragar
 обіцяти — promisar
 обличчя — vizajo
 обмінювати — kambiar
 овоч — legumo
 оглядати — spektar
 одержувати — recevar
 одужувати — konvalecar
 одяг — vesto
 одягати — vestizar
 озеро — lago
 океан — oceano
 око — okulo

окремий — aparta
 окуляри — binoklo
 олівець — krayono
 онук — nepoto
 оплатити марками — afrankar
 орден — ordeno
 освіта — instruktoso, instrukto
 осел — asno
 оселя — lojeyo
 особисто — persone
 осінь — autuno
 острів — insulo

P

палатка — tendo
 палець — fingro
 пам'ятати — memorar
 пам'ятник — monumento
 пан — sioro
 панувати — regnar
 панчохи — kalzi
 папір — papero
 пара — vaprogo
 пароплав — vapor-navo
 партія — partiso
 пасажир — pasajero
 пахнути — odorar
 певний, -а — certa
 педагог — pedagogo
 пенсія — pensiono
 перевіряти — revizar
 перегородка — parietejo
 перекладати (з мови) — tradukar
 переконувати — konvinkar
 перемога — vinko
 перешкода — obstaklo
 перешкоджати — impediar
 перо — plumo
 перукар — frizisto
 печінка — hepato
 пиво — biro

писати — skribar
 письменник — verkisto, autoro
 питати — questionar
 пiti — drinkar
 лихатий — superba
 південь — sudo
 півень, курка — hano
 північ — nordo
 півн. схід — nord-esto
 піджак — vestono
 підлога — sulo, planko-sulo
 піднімати (ся) — acensar
 підраховувати — kalkular
 пізняй — tarda
 піонер — pioniro
 пірнати — plunjar
 пісня — kanto
 пісок — sablo
 пічка — furnelo
 плакати — plorar
 плавати — natar
 планета — planeto
 платити — pagar
 плаття, сукня — robo
 пленум — plenumo
 плече — shultro
 плід, фрукт — frukto
 поверхня — surfaco
 повзати — reptar
 повідомлення — komunikado
 повільний — lenta
 повний — plena
 повторювати — repetar
 поганий — mala
 подія; відбуватись — evento; eventar
 подорожувати — voyajar
 подружжя — gespozi
 позапартійний — senpartisa
 позбавлений життя — sensivila
 поздоровляти — gratular

поїзд — treno
 показувати — monstrar
 покірний — humila
 полуденъ — di-mezo
 помилка — eroro
 понеділок — lundio
 поразка — fiasko
 породжувати — genitar
 посилати — sendar, expediar;
 постанова — decido
 постійний — konstanta
 поступово — pokope
 потік — fluvio
 потреба — bezono
 похмурий — obskura
 починати — komencar
 почувати, відчувати — sentar
 почуття, настрої — sentimento
 правда — vera/o
 прадід — preavo
 праپор — standardo
 привіт — saluto
 приємний — agreeabla
 призначати — destinar
 приймати участь — partoprenar
 прикажчик — komizo
 приклад — exemplo
 припиняти — cesar
 припускати — supozar
 природа — naturo
 прихильник — adepto
 приходить — venar
 прізвище — familio-nomo
 прірва — abismo
 пробувати, випробування — probar, -ado
 провина — kuadro
 продавець — vendisto
 продовжувати — durar
 проект — projeto
 прокурор — prokuratoro
 пропонувати — propozar

ЗА РАДЯНСЬКІ КАДРИ

простір — spaco
просуватися — avancar
професія — profesiono
процвітати — prosperar
прямий — rekta
птах — ucelo
пшениця — frumento
п'ятниця — venerdio

Р

рада — sovieto
радіостанція — radiostaciono
радист — radiisto
радіти — joyar
райдуга — cielarko
ракета — raketo, fuzeo
рана — vunduro
ранній — frua
ранок — matino
рахівник — kontisto
рахувати — kontar
резолюція — rezolvo, decido
рекомендований —
rekomentita
ремесло; -ник — mestiero;
mestieristo
риба — fisho
рівність — egaleo
рівнina — planajo
рід — genero
рідкий — raga
різний — diversa
рік — uago
річка — rivero
річниця — aniversario
робітник — laboristo
родичі — parenti
розвиток — developo
розуміти — komprenar
розумний — saja
рослина — planto
рот — boko

роядль — piano
ртуть — merkuriio
руда — ergo
руйнувати — destruktar
рука (верх) — brakio
рука (кисть) — manuo
рукав — maniko
рукавички — ganti
рух — movado
рухатися — movar
ручка — plumiero
С
сад; -івник — gardeno;
gardenisto
свиня — porko
свідок (в суді) — testo
свідок (подій); -чити —
okultesto; atestar
свідомий — konciema
світ (географ.) — mondo
світило — astro
світло — lumo
світогляд — mondo-koncepto
свобода — libreso
свято — festo
селище — vilajo
село — giro
сенсація — sensaciono
середа — merkurdio
серпень — agosto
серце — kordio
сестра — fratino
сиділка — flegistino
син — filiulo
синій — blua
сир — fromajo
сіль — salo
сім'я — familio
сірий — griza
сірник — alumeto
січенъ — januaro
сказати — dicar

ЗА РАДЯНСЬКІ КАДРИ

скаржитися — plendar
скеля — roko
скласти — kompozagar
скло — vitro
склянка — glaso
скрипка — violino
скромний — modesta
скульптор — skultisto
слава — glorio, famo
сліпий — blinda
слон — elefanto
службовець — oficisto,
employato
служити — servar
слушати — askoltar
слюсар — seruristo
смак — gusto
смерть — morto
сміти — darfar
сміятися — ridar
смола — rezino
сніг — nivo
сніданок — dejuno
собака — hundo
сонце — suno
сонячне сяйво — sun-brilo
соромитися — shamar
сорочка — kamizo
сосна — pino
соціалістичний — socialista
союз — uniono
спасібі — danko
спати — dormar
сперечатися — disputar
спина — dorso
список — listo
співробітництво — kunlaboro
спішити — hastar
сповіщати — informar
сподіватися (мати надію) —
esperar
сподіватися (вичікувати) —
expektar
спортсмен — sportisto
справа, заняття — afero
справедливий — yusta
справжній — vera
сприймати — perceptor
спускати (ся) — decensar
срібло — argento
ставок — lageto
сталь, криця — stalo
станція — staciono
старий,-а — olda
старий,-а (дід, баба) — oldo
стати, робитись — divenar
створювати, творити — krear
стебло — stipo.
стеля — plafono
стіл — table
стілець — stulo
століття — yarcento
столяр — menuzisto
стояти — stacar
страва — disho
страждати — sufrar
стрибати — saltar
стріляти — pafar
струмок — rivereto
стяг — flago
субота — saturdio
суддя — judicisto
судити — judiciar
сукно — drapo
сумний — trista
сумніватись — dubar
суп — supo
супутник — satelito, sputnik
сусід — vicino
сухий — sika
суходіл — tereno
сучасний — moderna
сфера, куля — sfero

схід (географ.) — esto
схід (-ні країни) — oriento
сходи — eskalero
сцена — сено
сяяти — brilar

Т

табак — tabako
таємниця — sekreto
танцювати — dansar
тарілка — plado
тварина — animalo
тврдий — harda
творити — krear
телеграма — telegramo, depesho

тезис — tezo

текст — texto

темний — obskura

тепер — nun

теплий — varma

тесляр — karpentisto

тесь — bopatru

технік — teknikisto

тиждень — semano

тіло — korgo

тінь — ombro

тітка — onklino

товариш — kamarado

тovстий — dika

токар — tornisto

тонкий — dina

тополя — poplo

торгівля — komerco

точка, крапка — punto

точка зору — vido-punto

трава — herbo

травень — mayo

трамвай — tramvojo

трикутник — triangulo

туман — nebulo

туфлі — pantofli

тхнти, смердіти — malodorar

тюрма — karcero

У

увага; уважним бути — atenco; atencar
умови — kondicioni
університет — universitat
урок — leciono
успіх; -шний — suceso; sucesoza
утриматися — abstesar
уявляти (собі) — imaginar

Ф

факт — fatto
фарба — farbo
фарфор — porcelano
фармацевт — farmacisto
фіолетовий — violea
форма — formo
функціонувати — funcionar

Х

характер — karaktero
хвилина — minuto
хвилювання — etioco
хворий — malada
хвороба (вид) — morbo
хвороба (стан) — maladeso
хитрий — ruza
хімік — kemiisto
хліб — rano
хлопчик — puerulo
хмара; -ний — nubo; nuboza
ховати — celar
холод — koldeso
хоробрій — kurajoza
хотіти пiti — durstar
художник (різних мистецтв) — artisto
художник (живописець) — pictisto
хустка — tuko

Ц

цивільний — civila
цифра — cifro
цікавий — interesiva
цілий — tota
цілувати — kisar
цілющий — salubra
ціна — preco
цінний — valorosa
цукор — sukro

Ч

чай; -ник — teo; teo-kruchko
частина — parto
часто — ofte
частота — frequeso
червоний — reda
червень — junio
черевики — shui, boteti
чесний — honesta
честь — honoro
четвер — jovidio
чистий — neta, pura
читати — lektar
член — membro
чоботи — boti
чорний — nigra
чорнило — inko
чути — audar

Ш

шапка — shapko
шафа — artnogo
шахи — shaki
швидкий — rapida
широкий — larja
широта — latitudo
шити — sutar

Щ

щасливий — felica
щітка — brosilo
щока — vango

Ю

юнак — yunulo
юрист — yuristo
юстиція — judiciado

Я

яблуко — romo
ягода — bero
ядерна зброя — kern-armi
ядро — nukleo
язик (анатом.) — lango
ялинка — abierto
ясний — klara

Умовні скорочення в текстах

kdo — kamarado
sdo — samideano
s-ro — sioro
d-lo — damzelo

s-no — siorino
 d-ro — doktoro
 edc — ed cetera
 etp — e tale plusa
 rip — rispektive — відповідно
 p. e. — por exemplo

pag — pagino
 r — rekomendita
 ltr — letro
 p-k — postkarto
 p-m — postmarko
 Espo — Esperanto

Редактор І. ПРОКОПЕНКО.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: м. Київ, Володимирська, 60; тел. 4-06-41

БФ 05504.

Друкарня видавництва КДУ

Зам. 565.